

nami, oprime sa proti tomu z celej sily; nad nami nech panuje kráľ náš po zákone a práve. A koľko vyhrá krajina naša týmto spojením, a koľko vy s krajinou i pre svoju majetnosť a výživnosť. Teraz biedite sa len v chudobe, vo veľkom spojení všetkým zasvitnú lepšie dni.

Do boja

3. Za kráľa nášho a dom panujúci. Kráľ náš i s domom svojim vyjaviu, že nechce trpieť tyranstvo jedných nad druhými, kráľ náš je prvý, ktorý rovnoprávnosť všetkých národností vyslovíu. Koho sa teda máme viac pridížať, či nášho kráľa, ktorý priznal všetkým rovné práva a dau Vám slobody tie, ktoré vás od dávneho poddanstva a všetlíjakieho utlačenia uvoľnilí,⁸ a či tej strany, ktorá nám nič priznať nechce, nás zdiera, našu kru pre svoju vládomožnosť vylieva, našich bratov do väzení a žalárov metá a najzmužilejších na šibenici hanobne o život pripravuje.

Do boja.

4. Za poriadok a pokoj! Od toho času, čo si maďarsko-kossuthovská strana panstvo v Uhorskej bezbožne osobila, nič nielo v Uhorskej ako rúznice, rozbroje, bitky, boje a búrky. Miesto predošlieho pokoja stojí všade len krik, búrenia, na poľach pri mestečkách a dedinách vidno všade šibenice, čo sa predtým nevidalo, v mestečkách a dedinách počuť teraz žiale a z naplnených väzení úpenia, čo sa pred tým neslychalo. Či toto je tá sloboda, ktorú nám títo vrahovia naši obekali, či je to pokoj a poriadok krajinský? Nie! Nie! Preto zdviháme sa jednomyselne proti tomuto hanobnému tyranstvu a bojujme, aby sa v krajine našej dávny pokoj a poriadok pod berlou nášho pravdivieho kráľa navrátiu.

Za toto teda, Bratia, vyzývame Vás do boja: Hanba a beda tomu, kdo sa nespojí s nami, kdo si zastane proti nám, štestia a sláva tomu, kdo podá nám ruky a zatočí zbroj svoju so zbrojou našou.

V listopade 1848.

Spravujúca slovenská rada.

Jozef Miloslav Hurban, úd rady,
Eudovít Štúr, úd rady,
Daniel Jaroslav Bôrik, tajomník rady,

Bedrich Bloudek, komandant ozbrojenieho povstania slovenskieho,
Fraňo Zach, náčelník berly pluku ozbrojenstva slovenskieho.

12

„Hlas Slováka v záležitostech slovenského národu.“

Uverejnili Havlíčkove NN. 1849, č. 32 zo dňa 7. februára 1849.

Autorom úvahy je pravdepodobne M. M. Hodža, ktorý navrhuje politické osamostatnenie Slovenska. Zmieňuje sa o činnosti vládných komisárov na Slovensku a vyzýva českých poslancov, aby napomáhali snahy Slovákov po politickom

⁸ Ide o opatrenia, ktoré vyplývali z tzv. marcových zákonov, najmä, pravda, zo zákonov, rušiacich niektoré feudálne vzťahy a tarchy.

osamostatnění Slovenska. Napokon spomína na prejavy slovanskej vzájomnosti na Slovensku.

Tak se zdá, jakoby se všechno neštěstí a všechny neřesti na ubohý národ slovenský svaliti měly, jakoby se svobod všem národům rakouským zaslíbených, když se právě uskutečnití mají, jedině on účastným státi neměl. Nebo zbavený přes tisíc let národního života a neodvislosti, přinucený dle nepříznivého živlu maďarského se spravovati, byl tak řečeno svlečen ze své slovanské přirozenosti a odemřítí musil slavnému předku svých životů, jenž by se jistě byl nad feudalism maďarský povýšil a v skutcích dějepisných lidskostí proslavil. Ani v dobách novějších, když mohutný duch křesťanství národy evropejské proniknul a k životu velebnějšímu na národnosti každého lidu založenému vzbudil, zbuzené k předu hnal, nemohl se ubohý národ slovenský vzdor všem šlechtným a neúnavným namáháním národomilů opravdových z okovů maďarských, do nichž sítěmi Maďarů a maďaromanů nemilosrdně uvržen byl, nijak vymoci. Nyní pak, když laskavějším duchem času, duchem jednoty, rovnosti a bratrství, všechno starověké zlé odstraněno a napraveno, když národu od jeho zákonného mocnáře přirozená národní samostatnost pojištěna a neobmedzený člověčensko- nebo křesťansko-národní život vyzdvihnouti má, nyní činí se zcela odporne, jestli obstojí, život národu slovenského podkopávající pořádky.

Velect. čtenářstvu Novin bude dostatečně známo, že se na Slovensku veskrz opět záhubní národnosti naši maďaromanové za královské komisaře ustanovují, že prozatímně řeč maďarská za řeč diplomatickou postavena, že kníže Windischgrätz nespokojným duchem pešťanských a snad jiných maďarských občanů ustrašen, či jako pohnut, řeč maďarskou jako diplomatickou podržeti přislíbil. Proč nejednala vláda obezřetněji při volení komisarů, jestliže všem národům práva jejich pojištění míní? Nemohu pochopiti, jak se Pongráč v Trenčanské stolici,¹ jenž jako podžupan na čele košutovské strany té samé stolice stál, komisarem státi, a jako člověk, pod jehož předsednictvím nejhaubnější soudy na sedláky vynášeny byly, tak náhle důvěru vlády pozískati [mohl]. Z jaké příčiny je řeč maďarská, řeč to Slováky otročující, v slovenských stolicích prozatímně jako diplomatická ponechána? Myslím, že v těchto časech slovenské stolice s nepokojnými ještě vždy stolicemi maďarskými v žádném spojení státi nemusejí, a proto také maďarčiny naskrze nepotřebují. Jak také mohou Slováci maďarskými dopisy a příkazy, jenž do slovenčiny zřídka a velmi zle od maďaromanských ouředníků, čehož jistou zkušenost máme, překládané bývají, dokonale o spravedlivých k další věrnosti je vyzývajících nařízeních vládních poučeni býti? Zdalíž mají Slováci zase maďarskému živlu, jenž se zákonné monarchii a dynastii zpronevěřil, podlehnouti? Nemožno na jiné výsledky přijíti, když celá byrokracie maďarská nesčíslnými všude se nasytuujícími maďaromany obsazena byla. Ještě ale více nad toto mně rmoutí a mate slib knížete Windischgrätze, dle něhož maďarský jazyk, myslím, že v celých Uhřích, i na dále diplomatickým zůstatí má. Proč nepověděl raději, že národnost jejich podle zásady rovnoprávnosti ubezpečena bude? Nevím zajisté, co o slibu tomto držeti mám. Mělo-li by se to skutečně státi, tehdy by se tím také vyjádřilo, že dokázaná věrnost a rebelanství jednako se oceňují a že rovnoprávnost mezi uherské národy, jmenovitě mezi Slováky, ztěžka uvedena bude.

Vojevovina a království chorvátské jsou již ubezpečeny. O Němečích se také zmínka učinila, toliko my Slováci, Rusínové, Chorváci a Rumuni v Uhřích nevíme, zdalíž

¹ Ludovít Pongrácz, vládný komisar v Trenčianskej.

i nám to právo připadne? Ó, ubozí, politování hodní uherští Slované. Ze slibu Windischgrätzova a z pořádků podnes v Uhřích uvedených soudíme, že nás vláda i nadále v politickém s Maďary spojení ponechati míní. Uchovej nás ale Bůh od toho. My Slováci a ostatní od maďarského jařma ještě neosvobození Slované cokolivěk jiného raději volíme, než bychom opět s Maďary splynouti měli. Očekáváme ale také, že nás vláda, jenž si heslo všestranné spravedlivosti vyvolila, k takovému kroku nutiti nebude, anobř od Maďarů odtrhne a samostatné stanovisko vykáže. K jakému očekávání tím více práva máme, an my 3-milionový slovenský národ pět výhradně nám náležících stolic obýváme, v sedmi jiných většinu a v jiných dost znamenitou část působíme. Rusínové v počtu $\frac{1}{2}$ mil. bydlí v třech stolicích v znamenité většině, jen Chorvati s odvětvím Korutanců v počtu 197 000 v menšině roztroušeni se nacházejí. Slovák a ostatní spomenutí slovanští národové nežádají jiné, leč aby stát jejich život národní, na opravdové, ústavou zaručené svobodě postavený, k životu opravdu lidskému vedoucí, vším způsobem, jemu, jako vládě, příslušným, podporoval.

Slováci a jiní v Uhřích bydlící slovanští národové nechtějí nikoho podmaňovati, ale ani podmanění býti, oni si váží každého národnosti, a proto chtějí, aby i jejich vážena byla. Oni nečinili žádných pokusů, nimiž by se byli svazku rakouského mocnářství vytrhnouti a snad jinou vládu ustanoviti chtěli. Tímto také žádají a žádati mohou úplným právem, aby se jejich samostatnost a národnost od vlády hájila, aby se těch práv, ježto se mezi ostatními rakousko-slovanskými národy uskutečňovati počínají, v podobné míře oučastnými stali. Jsem ale přesvědčen, že jak pro lidskou, pěkně mírnou přivrženosť svou, pro věrnost ku králi a pánu svému povždy chovanou, tak zvláště pro znamenité kraje, jenž zaobývá, a lidnatost důležitou zasluhuje národ tento samostatného, neodvislého od Maďarů stanoviska.

Tu si vzpomínám spolu na zprávu, jenž po mnohých novinách kolovala a duše, srdce mého bolestně se dotkla, že se Slovákům k samé výpravě, kterou na dokázání své věrnosti ku králi a k vyčištění svých krajů od Maďarů byli před sebe vzali, když se počet jejich rozmnožil, potřebná zbraň nechtěla vydati; jestli za tou příčinou do Vídně poslaný p. Janeček² něco pořídil, potud se neví. Co se o tom mysliti má, nepotřebno vykládati. Bolestně mě dotklo i to, že se svolání národní rady, pro Slováky, pakli co v tomto poříditi mají, nevyhnutelně potřebné, zabránilo. Stalo-li se to za příčinou nevedeného ještě zcela pokoje, anebo z jiných nám neznamenaných ohledů, soudiž jeden každý sám. Já aspoň za to mám, že dobro Slováků vyhledává, aby se to co nejdřív státi mohlo. A poněvadž je lid slovenský, vyjmouc jeho maďaromanské ouředníky, jenž již poraženy jsou, pokojný, proč se to státi nemohlo?

Z vytčeného patrnó, jak nešťastný je ještě povždy národ slovenský, jak těžko jest jemu z pádu hlubokého se pozdvihnouti a ve své opuštěnosti opravdivé podpory a ochrany naleznouti. Slované rakouští! k vám se obracím nyní, mluvě ve jménu národa slovenského, jemuž se náležitým způsobem k svému hlásiti ještě nebylo dáno, an nebylo svolání rady povoleno. Bratří krve, jazyka a ducha jednoho, ujměte se národu posud toliko na nehody bohatého, národu hluboko padlého, vaší bratrské pomoci nade vše potřebujícího. Nynější větve Lužičanů lépe si stojí v ohledu národnosti, než národ slovenský, oni nemusily s tolikými odpory zápasiti, jako my Slováci. Bratří Slované, k vám upírají své slzavé zraky šlechtní vůdcové Slováků, an lid své bídne položení ještě nepoznává, vás jako bratry své nezná, aniž proto sám k vám volati může. Ujměte pak se ho, pracující skrze poslance své na sněmě říšském o jeho ouplné vy-

² Bernard Janeček, velitel slovenského dobrovoľnického sboru.

možení z poroby maďarské a maďaromanské, stojíce na tom, aby se jeho občanská a národní práva také svatě šetřila a hájila, aby co nejdříve sám skrz poslance své ve sněmu říšském zastoupen byl a sám o svá práva se hlásiti, sám si je vydobývati mohl. Držím za potřebné, aby se ptáno bylo ministerium, co se Slováky, jako též s Rusíny a Chorváto-Korutanci učiniti hodlá, zdalíž oni neobdrží samostatného národního řízení, zdalíž jejich řeč vždy od maďarské v ouřadech a ve školách vytlačována bude, zdalíž se jim nepovolí sestaviti národní radu, jež by žádosti Slováků jako národu vznesla, a zdalíž také do říšského sněmu patřiti nebudou? To ví se dokonale, že my s Maďary, leč by národnost a svoboda naše utrpěti měly, v žádném spojení zůstávati nemůžeme. Ujměte se národu slovenského a jiných Slovanů uherských, vy státní a již ve Slovanstvu rozslavení poslancové čeští, moravští a rusínští, na něž vůdcové naši s potěšením hledí, i vy Poláci, nad jejichžto odtržením od ostatních slovanských poslanců srdce každého Slováka bolestí naplní. Ujmuli jste se již Čechové a Moravané stateční, laskaví, jména opravdových Slovanů zaslouživší, an výprava slovenská jediné vaší podporou a obětavostí znamenitou se podařila. Dali jste nám muže, dali jste nám peníze, Bůh nech vás požehná, nech vám to odmění. Skutek ten bude pomníkem vašeho bratrství a lásky k nám proukázané, vašeho slovenství, pomníkem, na něž s potěšením hleděti bude Slovák po věky!

Jestli opanovala kdy srdce Slováka vzájemnost slovanská, to jej nyní jistě opanovati musí, ano ta hvězda vzájemnosti, jež nejprve zprostřed něho vynikla, ona osvíti a září svou obtočí Slovanstvo, mezi nímž nejbližší vy Čechové, Moravané v středu jejího objeti ostanete. Bratrství a lásku k vám Slovák bude věčně hlásati.

Vyzývám naposledy slavné ministerstvo k tomu, aby podle hesla svého, všechny národy v rakouském mocnářství žijící stejně oprávniti, i na Slovácích a jejich bratřích Rusínech, pak Chorváto-Korutancích provést i co nejdříve neobmeškala, jestliže důvěru u národů těchto ztratiti nechce. Nech ať také věrnost, kterou se uherští Slované vyznačili, náležitě ocení, což učiní, když spravedlivé jejich žádosti vyplní. Neboť známo po všem světě, že politické žádosti Slovanů nejsou přepjaté, ale s monarchií ústavnou shodné, ducha svobody vyhovující. Nezapoměli sice Slováci na Velikou Moravu a krále Svatopluka, ale oni nežádají jiné, než aby samostatného Slovenska králem a panovníkem byl František Josef.³

13

„Slovo o přeporození Rakouska.“

Uverejnili Havlíčkove NN, 1849, č. 48 zo dňa 25. februára 1849.

Autor úvahy, azda J. M. Hurban, uvažuje o preporodení Rakúska na základe občianskej, národnej, náboženskej a literárnej slobody, odôvodňuje pripravovaný slovenský prosbopis, ktorý potom slovenská deputácia odovzdala 19. marca 1849 v Olomouci cisárovi Františkovi Jozefovi I. Podľa autora malo by sa Rakúsko pretvoriť na federalistický štát, pričom by zachovalo jednotu. Federalizácia by sa

³ M. M. Hodža naráža tu na myšlienku, ktorá bola medzi Slovákmi živá, totiž na obnovu Veľkej Moravy. Pravda, slovenské žiadosti roku 1849 nešli tak ďaleko.